

Становище

от доц. д-р Кристиан Стоянов Хаджиев, НБУ, Департамент „Администрация и управление“, професионално направление 3.7 „Администрация и управление“, научна специалност 05.02.20 „Социално управление“

Относно: Представен дисертационен труд за придобиване на образователна и научна степен „доктор“ по научна специалност „Социално управление“, професионално направление 3.7 Администрация и управление

Автор на дисертационния труд: Мария Йосифова Тумбева - докторант на самостоятелна подготовка в докторска програма „Бизнес администрация“ - НБУ

Тема на дисертационния труд: Управление и развитие на таланти (по примера на международните компании в България)

Научен ръководител: доц. д-р Димитър Панайотов

Основание за представяне на рецензията/становището: Заповед №3-РК-250/29.07.2021 г. на Ректора на Нов Български университет, гр. София

Становището е изготвено съобразно Закона за развитие на академичния състав на Република България, Правилника за прилагането на този закон и Наредбата за развитието на академичния състав на НБУ.

1. Обща характеристика на дисертационния труд

Рецензията на дисертационен труд се състои от 239 страници и е структуриран в четири глави, увод, заключение, научно-приложни приноси, списък на публикациите и докладите по темата на дисертацията, библиографска справка и 5 приложения. Основният текст е 188 страници и съдържа 17 таблици, 16 фигури и 11 диаграми по ICF Bulgaria. Обособени са 51 страници приложения, свързани с изследването в дисертационния труд. В подкрепа на изложението са посочени 33 български, 219 чуждестранни литературни и 15 интернет източника.

Представеният дисертационен труд е посветен на изключително **актуална** тема, свързана с управлението и развитието на таланти в контекста на глобализацията на икономиката и безпрецедентни нива на конкуренция. Тя е адекватно обоснована и аргументирана от докторанта. **Фокусът** в изследването е върху съвременните практики и подходи за управление на таланта в компаниите в България и възможностите за трансфер на успешни примери от водещите международни компании. **Формулираната изследователска теза** е, че управлението на таланта се отнася до способността на организацията да планира, оценява, развива и запазва (задържа) най-добрите си таланти, като използва интегриран подход. Акцентът е върху изграждането на организационен капацитет – колективните умения, способности и експертен опит, които са резултат от инвестициите в ЧР, създаване на коучинг култура, обучение и развитие, компенсации, комуникация и други области, свързани с ЧР. Тези ключови неосезаеми активи представляват начините, по които хората и ресурсите се обединяват, за да реализират организационните цели. **Основната цел в дисертационното изследване** е разработване на **интегрирана рамка за управление на таланта** на базата на теоретичен анализ и

проучване на стратегиите и практиките, свързани с управление на талантите в различни организации. Изследването се характеризира с комплексност - публичен сектор, частен сектор, НПО и 11 държавен сектор, и се базира на критичен преглед на литературата и сравнителен анализ на проведени емпирични изследвания.

Дисертационният труд е **балансиран**, разглежданите въпроси са изложени в тяхната логическа последователност и обвързаност, стилът на изложението е научен, техническото оформление е отлично.

Целта и задачите са обвързани и състоятелни и напълно съответстват на темата на дисертационния труд. Правилно е формулиран основния научен проблем, като са определени точно неговите граници. Ясно и конкретно са посочени изследователските задачи, обекта, предмета и основната теза на изследването. Формулирани са 5 работни хипотези. Разработена е методика, която е напълно достатъчна за постигане на целите на изследването. Уточнени са понятията и термините, които са използвани в дисертационния труд.

Използваната литература е максимално близка до темата на дисертационния труд и дава достатъчно пълна картина за състоянието на изследвания проблем. Литературните източници са подредени и номерирани съгласно изискванията на възприетите стандарти.

Докторантът анализира и систематизира значителен обем литературни източници по темата, които са цитирани коректно в текста. Направена е собствена критична интерпретация на изложените в тях тези.

Текстът е сполучливо онагледен с много таблици фигури и диаграми, които съществено допринасят за неговото разбиране. Резултатите от научното изследване са изложени ясно, логично и разбираемо.

От казаното дотук стигам до заключението, че пределната яснота на докторанта по посочените по-горе въпроси, е една от предпоставките за високото качество на целия дисертационен труд.

2. Оценка на получените научни и научно-приложни резултати

В съответствие с формулираната цел и детайлно изведените задачи е изградена структурата на дисертационния труд.

Уводът на дисертационния труд съдържа всички необходими „реквизити“: убедителна обосновка на проблема и неговата значимост; ясни и точни формулировки на целта и изследователските задачи; на обекта и предмета на изследването; аргументация на избора на изследователски подходи и методи. Идентифицирани са условностите, при които е провеждано самото изследване.

Авторът демонстрира задълбочено познаване на тематиката и свързаните с нея проблеми.

Първа глава изследва съдържателните характеристики на термина „талант“, както и управлението на таланти като специфична функция от работата на мениджмънта и отделите по ЧР. Изведена е интегрирана авторска дефиниция, без обаче да се претендира за собствен принос, въпреки че има основания за това. Адекватно са изведени трите компонента на управлението на талантите – идентифициране, развитие и задържане, което позволява да се обхване целия процес, както и да се прилагат релевантни дейности и подходи в зависимост от етапа на работата. Представеният теоретичен модел за управление на таланти се базира на 14 критични индикатора (въпроси), на които трябва да стъпи един практически приложим подход в този контекст.

От **първа глава** става ясна степента на разработеност на изследователския проблем и се формира теоретичната база, въз основа на който докторантът извежда основната научно-изследователска теза. Изводите, до които достига докторантът са резонни, подкрепени със солидна аргументация. Изследването в първа глава е много

задълбочено и представлява необходимата основа за разработване на методологията на емпиричното изследване.

Във втора глава е представена методологията на изследването. Фокусът се поставя върху необходимата интеграция на различните методи и техники с оглед постигане на достоверни резултати и обективни изводи след осъществяването на планираните проучвания. Логически е обоснован и начинът на провеждане на изследване чрез казуси, като в следствие основните принципи са приложение в същинското изследване на автора. На базата на формулиране критерии са подбрани 3 световни компании като казуси относно изследването - Хюлет Пакард, Хилтън Груп и Макдоналдс. За повишаване на достоверността и валидността на резултатите в дисертационния труд се предлага да бъдат имплементирани **пет подхода** – триангулация, инструктиране на равнопоставени лица, тестване, повторно проверяване и потвърждение на отговора, които са адекватни и релевантни към целите на изследването.

Формулираните в края на втора глава изводи и обобщения извеждат реално основните акценти, свързани с организирането и провеждането на процеса на изследване – методи, инструменти, както и обективизирането на анализа на получените данни и резултати.

В глава трета е представен изследователският модел и непосредствените резултати от неговото апробиране в реалната практика. Той е конструиран логично, систематично и адекватно. На базата на проведените интервюта с водещи експерти, както и работата с казусите на трите компании, докторантът разработва **основен въпросник** за същинското проучване. Обектите на изследването са структурирани чрез обективно подбрани критерии – бранш, големина, брой персонал, форма на собственост, с общ брой от 320 души. Извършената обработка на информацията от проведените анкети води до адекватни интерпретации и обобщения и показва недвусмислено наличието на собствен принос при събирането и анализирането на емпиричните данни.

В глава четвърта фокусът е върху коучинга и коучинг културата като адекватна практика за развитие и управление на таланти. Адекватно са изследвани всички аспекти на коучинга като цели, видове, процес, заинтересовани страни, очаквания и принципи. Направени са категорични разграничения между термините коучинг и консултиране, терапия, менторство и тренинг. Идентифицирани са съществените проблеми (барииери) при коучинг процеса.

Формулираните в края на тази глава изводи, обобщения и констатации са напълно релевантни и идентифицират ролята на коучинг подхода в контекста на управлението на талантите в организацията. Представената теоретико-приложна рамка е достатъчно задълбочена и логически обвързана. Тя обхваща всички по-важни заключения и констатации от направеното изследване във всичките му аспекти. Структурирана е адекватно по етапи и дейности, заинтересовани страни, роли и напълно отговаря на основната цел на дисертацията и формулираната научна теза.

Направените обобщения и препоръки са конкретни, аргументирани и напълно реалистични и са в основата на всяка инициатива за разработване и внедряване на коучинг култура в контекста на управление на таланти в организацията като ново измерение.

Изводът, който се налага е, че и в четирите съдържателни глави, докторантът показва умения за ясно открояване и аргументирана научна защита на своите виждания за управлението и развитието на таланти.

В **заклучението** на дисертационния труд докторантът систематизира непосредствените резултати от изследването, като формулира конкретни **изводи и препоръки**.

Резултат на дисертационното изследване: потвърждаване на формулираната **основна изследователска теза**.

3. Оценка на получените научни и научно-приложни резултати

Дисертационният труд представлява **сериозно научно изследване** на актуален и значим проблем. Основните приноси могат да се разгледат и оценят в две групи – научни приноси и практико-приложни приноси. Приемам напълно формулираните от докторанта 4 научни и 3 практико-приложни приноса.

4. Въздействие на дисертационния труд върху външната среда

По темата на дисертацията са направени 4 самостоятелни научни публикации, както и 4 презентации на доклади в реномирани специализирани национални издания, конференции и научни форуми, което свидетелства, че редица от идеите и изводите формулирани в изследването са достъпни до професионална аудитория. Всички те отразяват конкретни аспекти на изследователската работа на докторанта и осигуряват необходимата публичност.

5. Оценка на автореферата

Представеният автореферат отразява коректно съдържанието на дисертационния труд. В него в синтезиран вид са изложени основни моменти от дисертацията: обща характеристика; съдържание и постройка на работата; научни приноси; публикации по въпросите на дисертационния труд.

6. Критични бележки, препоръки и въпроси

Нямам критични бележки препоръки и въпроси по изложението на идеите и постановките в дисертационния труд.

7. Заключение

Представеният дисертационен труд показва, че авторът притежава задълбочени знания в изследваната от проблематика. Темата на дисертационния труд е актуална и значима в научен и практико-приложен аспект. Дисертацията е напълно завършено научно и практико-приложно изследване, което отговаря на изискванията на Закона за развитие на академичния състав, Правилника за неговото приложение, както и на вътрешната нормативна база на НБУ за присъждане на образователна и научна степен „доктор“. В своето изследване докторантът показва, че притежава възможности за провеждане на самостоятелно научно изследване и получаване на конкретни научни и научно-приложни резултати и приноси.

Всичко това ми дава основание да дам **положителна оценка на дисертационния труд** и да предложа на уважаемите членове на научното жури да вземат решение за **присъждане на образователната и научна степен „доктор“ на Мария Йосифова Тумбева по научна специалност „Социално управление“ в професионално направление 3.7 „Администрация и управление“**.

Дата: 04.10. 2021 г

Подпис: